

YHTEISOPETTAJUUS

Haaste vai mahdollisuus?

Lasini on puoliksi tyhjä?

Lasini on puoliksi täynnä?

**Tarjolla yhteisopettajuuden
lyhyen oppimäärän työkalupakki.**

Riikka Koivunen ja Suvi Sankinen 2018

Hyvinvointia kouluun yhteisopettajuudella

Pedagoginen hyvinvointi toimintakulttuurin perustaksi

Sisältö

- Yhteisopettajuuden taustaa
- Toimivan yhteisopettajuuden perusta
- Yhteisopettajuuden mahdollisuudet
- Yhteisopettajuuden sovittavat rakenteet
- Toimintamuotoja ja käytännön esimerkkejä
- Pelisäännöt

Yhteisopettajuuden taustaa

- Kahden tai useamman opettajan tasa-arvoista yhteistyötä
- Yhdessä vastataan opetuksen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista
- Yhteisopettajuuden periaatteista hyötyvät kaikki, vaikka resurssit (tila, aika, välineet, henkilökunnan osaaminen) vaihtelisivatkin

- Yhteisopettajuus on samanaikaisopetusta laajempaa opettajien välistä yhteistyötä
- Esim. luoko + luoko, luoko + ela, luoko + elo, aineope + ela, aineope + elo
- Suomessa jo melko yleinen osa koulun toimintakulttuuria
- Opettajien välistä yhteistyötä ja samanaikaisopettajuutta edellytetään oppilaan tuen järjestämiseksi (Oppimisen tuki Turun perusopetuksessa – kehittämissuunnitelma 2018)

Yhteisopettajuus opetussuunnitelmassa

- OPS ”Aikuisten yhteistyö, kuten samanaikaisopettajuus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä oppilashuollon toteuttamisessa”
- Oppimissuunnitelmissa on esitettävä pedagogisia ratkaisuja oppilaan tukemiseksi (joustavat ryhmittelyt – mitä ja miksi, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät)
- OPS:n mukaan opetuksen toimintatapoina kehitellään erityisesti yhteisopettajuutta ja joustavia ryhmittelyjä
- OPS:n mukaan oppilaan saaman tuen on oltava joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa
- Tuki annetaan ensisijaisesti omassa lähikoulussa, perusopetusryhmässä erilaisin joustavin järjestelyin

Toimivan yhteisopettajuuden perusta

- Opettajien tasa-arvoinen rooli työskennellessä
 - Sitoutumisen, suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin suhteen
- Esimiehen tuki yhteisopettajuutta suosivaa toimintakulttuuria ajatellen
 - Lukujärjestyttä koskevat ratkaisut, pareittain ja ryhmissä työskentely muuallakin kuin luokkahuoneissa, suunnitteluajan järjestäminen ja arvostaminen

Yhteisopettajuuden mahdollisuudet

- Helpottaa oppilaiden erilaisuuden huomioon ottamista
- Opetusmenetelmät monipuolisempia kuin yksin opetettaessa
- Sosiaalinen malli yhteistyöstä
- Erityisen tuen oppilaiden kokemukset osallisuudesta lisääntyvät
- Yhteisöllisyys luokassa ja koulussa kasvaa
- Erityisopettajan ja luokanopettajan työskennellessä tukitoimet tulevat luokkaan, eriyttäminen tapahtuu kotiluokassa
- Mallioppiminen ja vertaistuki
- Työrauha paranee
- Oppilaan turvallisuuden tunne kasvaa

- Oma opettajuus kehittyy (elinikäinen oppiminen, oppivat työyhteisöt)
- Ideoita ja jaksamista opetukseen ja kasvatukseen (työn mielekkyyden ja työssä jaksamisen kokemuksen lisääntyminen)
 - Useamman opettajan takaama monikanavaisuus opettajuus auttaa oppilasta oppimaan, eikä yksi opettaja koe epäonnistuvansa oppilaan kanssa
- Avoimuus lisääntyy, ei tarvitse pelätä toisen luokkaan menemistä
- Oppilaan taitojen havainnoiminen ja arvioiminen helpottuu
- Opettaja ei jää koskaan yksin

Miksi suostuisit tekemään töitä yksin?

"Kerrankin mulla on kollega miettimässä arviointia mun kanssa!"

"Väsyttää, miten voisin lisätä omaa jaksamistani?"

"Haastavia oppilaita... Kunpa joku auttaisi!"

"Ihanaa, mun ei tarvi keksii kaikentasoisia tehtäviä itse, vaan voin suunnitella työparin kanssa eriyttäviä tehtäviä."

"Useampi aikuinen pystyy kohtaamaan useamman lapsen oppitunnin aikana."

Eriyttäminen

Strukturointi

Yhteisopettajuus

Työrauha

Suunnittelu

Tehokas suunnittelu

- Sitoudutaan paikkaan ja aikaan
- Määritellään yhdessä, miten kauan käytetään yhteiseen suunnitteluun
- Jaksosuunnittelu, teemasuunnittelu, tuntisuunnittelu sovittava erikseen
- Ei kaikkea yhdessä, jaetaan toiminnoista vastuuta

Strukturointi – rakenteet näkyviksi

- Tila(t), joita käytetään ja niiden selkeä käyttö
 - Valittujen työskentelytapojen mukaisesti
 - Tarvitaanko työpöytiä, tarvitaanko liikkumistilaa ym.
- Aika, miten paljon tarvitaan tiettyyn jaksoon/asiaan/tehtävään
 - Siirtymien suunnittelu
- Työskentelyn vaiheistus ja mallinnus
 - Tunnin tavoitteiden esittely
 - Vaiheistus
 - Mitä oppilas/opettaja voi tehdä, jos tehtävissä jäädään jumiin tai ei edetä

Strukturoinnista lisää

- Rutiinit, joita käytetään
 - Viikko- ja päivästrukturi
 - Luokan yhteistoiminnan tavoitteet, käyttäytymismisohteet
- Valitut materiaalit
 - Eriyttävät tehtävät
 - Itsearviointin miettiminen tehtävien valitsemisessa- oikea taitotaso (laatikkotehtävät/kansiotehtävät)

Työskentelyrauhasta huolehtiminen

- Opettajilla samanlainen käsitys työrauhan muodostamiseen ja ylläpitoon liittyvissä asioissa (aikuisten keskinäinen keskustelu ja toiminnan arviointi)
- Esimerkkejä:
 - Selkeät odotukset ja tavoitteet oppilaiden käyttäytymiselle
 - Ympäristön ennustettavuus
 - Positiivinen palaute toivotusta käyttäytymisestä
 - Osaamistasoon sopivat materiaalit
 - Paikat oppimistilanteisiin soveltuviksi
 - Lyhyet, selkeät ohjeet
 - Erityyppiset ja vaikeudeltaan erilaiset tehtävät
 - Ripeä etenemistahti

Eriyttäminen ja joustava ryhmittely

Opas eriyttämiseen

- Ryhmän eriyttämisen tarpeiden selvittäminen
- Eriyttämisen suunnittelu ja seuranta
- Miten? Esim.
 - Sisällöt
 - Oppimateriaalit
 - Työskentelytavat
 - Menetelmät
 - Toiminnallisuus
- Oppimisympäristön suunnittelu
- Tehtävien määrä ja niihin käytettävä aika
- Arviointi

Yhteisopetuksen tapoja ja esimerkkejä

1. Toinen opettaja opettaa luokkaa ja toinen opettaja seuraa luokkaa takaosassa observoiden ja avustaen.

- Esimerkiksi toisen opettajan ohjatesa uuden asian pariin, toinen opettaja pitää yllä oppilaiden tarkkaavaisuuden suuntaamista.
- Toinen opettaja pystyy keskittymään myös oppilaiden seuraamiseen ja huomioimaan, onko joillakin oppilaista säännöllistä tehtävää välttävää käyttäytymistä ja mistä se voisi johtua ->tukikeinot heti tehokkaaseen käyttöön.
- Toinen opettajista voi kirjata muistiinpanoja/tärkeitä käsitteitä toisen opettaessa ja/tai järjestää toimintapisteet asian jatkotyöstöä varten.
- Toinen opettaja kirjaa ohjeita esim. ryhmätehtävää varten
- Toimii useammassa eri oppiaineessa

2. Luokka on jaettu kolmeen ryhmään. Toinen opettajista ohjaa yhtä ryhmää ja toinen opettaja toista, yksi ryhmistä työskentelee ilman ohjaavaa aikuista.

- Esimerkiksi matematiikan toiminnallinen tunti, jossa kaksi opettajaa kahta pistettä ja kolmannessa pisteessä oppilaat voivat työskennellä tuttuun tehtävien parissa. Kaikki oppilaat kiertävät kaikki pisteet.
- Kielen ja kirjallisuuden tunti, jossa opettajien vetämissä pisteissä ideoidaan tarinan/tehtävän rakennetta ja kolmannessa pisteessä on esimerkiksi valmiin tekstin lukeminen, josta voisi saada ideoita omaan työskentelyyn.
- Vieraan kielen tunti, jossa opettajat vetävät kielen rakenteen harjoittelua ja kolmannessa pisteessä on esim. itsenäinen/parin kanssa työskentävä sanaston harjoittelupiste.

3. Toinen opettajista ohjaa suurryhmää ja toinen opettajista on esim. luokan takaosassa pienemmän ryhmän opettajana.

- Esimerkiksi matematiikan tunti, jossa takaosassa opettaja käy pienryhmän kanssa läpi vielä keskeiset asiat opiskeltavasta asiasta ja/tai ohjaa tarkkaavuuden tehtäviin, käsittelee asiaa välineiden kanssa, käyttää eriytettyjä tehtäviä.

4. Kaksi opettajaa ohjaa luokkaa yhdessä, vuoroin puhuen.

- Uutta asiaa opiskeltaessa tätä voidaan käyttää esim. niin, että toinen opettajista tuo uuden sisällön esille ja toinen siltaa sitä oppilaiden edeltäviin kokemuksiin aihepiiristä. Kahden aikuisen vuoropuhelun seuraaminen voi myös nostaa aiheen kiinnostavuutta.

Vaatii yhteistä käsitystä tunnin kulusta.

- tapaa voidaan käyttää myös silloin, kun esitellään muutos toimintatavoista, tai käsitellään vuorovaikutukseen ja käyttäytymiseen liittyviä asioita, pohditaan luokan/luokkien toimintaa, halutaan nostaa positiivisen vuorovaikutuksen kautta esiin toimivia toimintamalleja (vrt. ProKoulu ja positiivisten muistukkeiden yhteinen käsittely)

5. Kaksi opettajaa ohjaa heterogeenisiä ryhmiä kahdessa eri tilassa.

- Toimii joustavissa ryhmittelyissä, joissa esim. erityisopettaja ja luokanopettaja jakavat luokan kahteen ryhmään ja opettavat saman asian eri opetustiloissa. Ryhmä jaettu esim. sosiaalisten suhteiden perusteella. Käy useassa oppiaineessa, jolloin hyödytään pienemmän opetusryhmän eduista -> opettajalle jää enemmän aikaa kanssakäymiseen ja toiminnan tarkkailuun.
- Toinen opettajista voi käydä myös esim. matematiikan opiskeltavan asian läpi oppikirjan ja/tai välineiden avulla toisen opettajan käydessä samaa asiaa läpi vaikkapa Ville-ohjelman avulla. Tunnin puolessavälissä vaihdetaan ryhmät opettajalta toiselle.

6. Kaksi opettajaa ohjaa homogeenisiä ryhmiä kahdessa eri tilassa.

- Esim. 1.luokan lukutaitoryhmät, jolloin ryhmät on jaettu lukutaidon perusteella kahteen suht samantyyppiseen ryhmään, jotka eroavat toisistaan taitotason suhteen (sanoja ja virkkeitä lukevat oppilaat ja oppilaat, jotka eivät vielä yhdistä äänteitä tavuiksi lukiessaan).

7. Kiertopistetyöskentely kolmen opettajan voimin

- Kaksi opettajista voi olla ohjaamassa kahta tai useampaa pistettä, niin ettei kumpikaan ole sidottu tiettyyn toimintapisteeseen, kolmas opettaja vetää yhtä pistettä eri opetustilassa. Tämä on helppo eriyttämisen muoto, jolloin osalle oppilaista voidaan osoittaa kierrettäväksi eri opetustilan piste. Siellä esim. erityisopettaja voi käydä tarkemmin läpi sanelua/tehdä kuullun ymmärtämisen harjoitusta tai kerrata kymppin ylitystä matematiikassa tai tehdä toiminnallisen lukujonoharjoitteen/opettaa laskimesta halutun toiminnon/kerrata viikolla opetellun yhtälönratkaisukaavan.

Suunnittelu

Milloin suunnittelemme
viikkotoiminnan?

-tiimiaika

-itse valittu ajankohta

-osittain sähköisesti

-saako viestittää illalla/viikonloppuisin

Miten suunnittelu-aika
käytetään?

-mennäänkö suoraan asiaan

-käydäänkö ensin läpi kuulumiset

Ketkä osallistuvat
viikkosuunnitteluun?

-luokanopettajat, erityisopettajat,
aineopettajat, erityisluokanopettajat

Miten tallennamme
yhteisen suunnitelmamme?

Suunnittelukortit

Mitä oppisisältöjä
suunnittelemme?

Miten jaamme vastuun
opetuksesta ja
tuntisuunnittelusta?

- viikkotasolla
- kuukausitasolla

Kuka muokkaa suunnitelmat
tuetuille oppilaille?

Miten observoimme ja
arvioimme?

- tuntiarviointi
- viikkoarviointi
- lukukausiarviointi
- itsearviointin kehittäminen

Käyttäytymisestä sopiminen

Mitä kolme toimintaohjetta
me määrittäisimme
oppilaille?

Miten positiivinen palaute
annetaan?

-merkit/muistukset
-miten usein

Miten määrittelemme ja
toteutamme kurinpidolliset
toimet, keille tiedotamme
niistä?

Kuinka pystymme olemaan
johdonmukaisia
käyttäytymiseen
puuttumisessa?

Käyttäytymisestä sopiminen

Miten ennakoimme
haastavia tilanteita?

Miten muodostamme
säännöt oppilaiden kanssa?

Miten huolehdimme
siirtymien työrauhasta?

Kommunikaatio

Kuka meistä on yhteydessä huoltajiin ja miten usein?

-viikkokirje
-kuukausikirje

Miten kerromme työsken­telystämme huoltajille ja oppilaille?

Kuka meistä on yhteydessä esimiehiin, jos siihen on tarve?

Miten keskustelemme säännöllisesti pedagogisista ja didaktisista valinnoistamme sekä niiden vaikutuksista?

Työnjako

Tasa-arvoisten rooliemme esittely oppilaille – miten se tapahtuu?

Miten puhumme toisistamme oppilaiden edessä – ope-nimitystä ei voi varata vain yhdelle?

Miten tilat ja luokkahuoneet järjestetään, niin että niillekin oppilaille löytyy paikat, jotka eivät ole luokan oppilaslistalla?

Kuka hoitaa päävastuun pedagogisista asiakirjoista?

- ketkä ovat paikalla
- miten tiedotetaan
- miten pyydetään kommentit muilta opettajilta

Työnjako

Miten jaamme
päätöksenteon tasaisesti?

Miten osallistumme
koulutukseen?

Ryhmätehtävä

Valitkaa suunnitteleeko alakoulun vai yläkoulun yhden oppitunnin.

Käyttäkää suunnitteluun kaikki keltaiset kortit. Sen lisäksi poimikaa muista väriryhmistä yksi tärkeäksi kokemanne kortti ja hyödyntäkää niitä tuntisuunnittelussanne.

Aikaa on varattu suunnitteluun noin 20min. Varautukaa esittämään suunnitelmanne muulle ryhmälle.

Kyseessä on kaksi luokkaa, joista toinen 25 oppilaan yleisopetuksen ryhmä, jossa on kaksi vieraskielistä oppilasta, joiden suomen kielen taito on vielä alkuvaiheessa. Lisäksi ryhmässä on oppilas, jolla on haastetta tarkkaavaisuuden suuntaamisen ja ylläpitämisen kanssa.

Toinen luokka on 20 oppilaan ryhmä, jossa on oppilas, jolla on pidennetty oppivelvollisuus kielellisten haasteiden vuoksi. Lisäksi luokassa on viisi tehostetun tuen oppilasta, joiden haasteiden kirjo vaihtelee käyttäytymisen ja kielellisten ongelmien välillä. Yhdellä oppilaista on todettu suuria vaikeuksia puheen vastaanoton osa-alueella.

Oppitunnin aiheet (voitte soveltaa ja valita luokka-asteen itse, sekä päättää, ketkä aikuiset ovat käytettävissä oppitunnin aikana):

Matematiikka – laskujärjestyssopimus

Liikunta – hypyt

SUK – tuottava kirjoittaminen

Ympäristötieto/BG/GE – Pohjoismaat

Loppupalaute

- Kirjaa saamallesi paperille:
 - Mikä omassa koulussasi sujuu jo hyvin yhteisopettajuuden osalta?
 - Mitä tulisi parantaa?